

Bibliotheken en scholen

De samenwerking tussen bibliotheken en basis- en middelbare scholen wordt steeds hechter. Dat blijkt uit twee onderzoeken van de KB over het schooljaar 2020-2021. De onderzoeken zijn uitgevoerd via de Bibliotheekmonitor.

TEKST: ANNEMIEK VAN DE BURGT, SHARON VAN DE HOEK EN ANNE VAN DEN DOOL (ALLEN KB) • INFOGRAPHICS: CARLIEN KEILHOLTZ

Primair onderwijs

Ondanks de beperkingen door de maatregelen rondom de coronacrisis bedienden bibliotheken ook in het schooljaar 2020-2021 ruim 5,3 duizend schoolvestigingen voor het primair onderwijs, 78% van alle schoolvestigingen in hun werkgebied. Dat blijkt uit nieuw onderzoek van de KB, uitgevoerd via de Bibliotheekmonitor. Alle 140 basisbibliotheken werken samen met het primair onderwijs, onder meer op het gebied van leesbevordering en digitale geletterdheid.

Basisschoolleerlingen actief lid

Zeven van de tien kinderen van 4 tot en met 12 jaar in het werkgebied van de responderende bibliotheken zijn lid van de bibliotheek. Hiervan is 57% actief lid; deze kinderen hebben in het afgelopen schooljaar minimaal één boek geleend. Naast de traditionele uitleenfunctie bieden bibliotheken voor deze doelgroep ook een ruim aanbod aan activiteiten en programma's rondom leesbevordering en digitale geletterdheid. Net als voorgaande schooljaren bieden alle responderende bibliotheken in de samenwerking met het primair onderwijs producten en diensten aan op het gebied van leesbevordering.

Aanbod voor ouders beperkt

In het schooljaar 2020-2021 kregen bibliotheken en scholen te maken met tijdelijke sluitingen en beperkte openingstijden in verband met de coronamaatregelen, waardoor de gouden

driehoek waar het aanbod op afgestemd is onder druk kwam te staan. Waar het aanbod voorheen op de driehoek van kinderen, ouders en leerkrachten was gericht, was het aanbod voor ouders in 2020-2021 beperkt.

Samenwerking met vijfduizend scholen

In totaal werd samengewerkt met 5.386 schoolvestigingen, 78% van alle schoolvestigingen in het werkgebied van de bibliotheken. Met 5.061 van deze scholen wordt samengewerkt op het gebied van leesbevordering, met 2.168 op het gebied van digitale geletterdheid. In vergelijking met voorgaande schooljaren is het aandeel schoollocaties waarmee bibliotheken samenwerken op het gebied van zowel leesbevordering als digitale geletterdheid gedaald. De coronamaatregelen spelen hierin zeer waarschijnlijk een grote rol. Waar deze in het maatregelen in 2019-2020 werden ingesteld aan het einde van het schooljaar, golden de maatregelen van meet af aan in het schooljaar 2020-2021 dat in dit onderzoek centraal stond.

De Bibliotheek op school

Naast de reguliere samenwerking werken 122 van de 140 basisbibliotheken samen volgens de aanpak van de Bibliotheek op school of een vergelijkbaar programma. In het schooljaar 2020-2021 werkten 106 basisbibliotheken (76%) volgens de aanpak van de Bibliotheek op school samen met 2.523 schoollocaties (37%). Hiermee werden in totaal zo'n 484 duizend leerlingen bereikt. Door 46 bibliotheken werd een vergelijkbaar programma ingezet, in samenwerking met circa 700 scholen. Met deze aanpak werden zo'n 154 duizend leerlingen bereikt.

werken intensief samen

Steeds meer verankerd

De samenwerking met het primair onderwijs volgens de Bibliotheek op school of vergelijkbare programma's wordt steeds dieper verankerd in de werkwijze van bibliotheken. Zo is de samenwerking bij de meeste bibliotheken expliciet onderdeel van het beleidsplan, leveren gemeenten vaker een structurele bijdrage en wordt de samenwerking met scholen op papier voor een langere periode vastgelegd.

Resultaten lokaal inzetten

De landelijke rapportages PO en VO^{1,4} bieden diverse aanknopingspunten om het gesprek aan te gaan met de gemeente en andere samenwerkingspartners. Naast deze rapportages

zijn de resultaten van dit onderzoek verwerkt in twee landelijke infographics^{2,4} en er zijn per provincie infographics beschikbaar voor de provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's). De bibliotheken die aan het onderzoek hebben deelgenomen, ontvangen tevens een individuele infographic, waarmee de samenwerking met het primair- (en/of voortgezet onderwijs) ook op lokaal niveau in kaart is gebracht. Zowel de landelijke en provinciale als de lokale resultaten zijn nader te analyseren via het dashboard PO en VO^{3,6} op Bibliotheekinzicht. Deze dashboards bieden de bibliotheken de mogelijkheid hun individuele resultaten af te zetten tegen de landelijke cijfers, de resultaten van de provincie en bibliotheken van vergelijkbare grootte.

Bibliotheken en de samenwerking met het primair onderwijs (2020-2021)

140

100%

basisbibliotheken werken samen met het primair onderwijs

5.386

78%

schoollocaties werken samen met de bibliotheek

LEESBEVORDERING

5.061

74%

schoollocaties

DIGITALE GELETTERDHEID

2.168

32%

schoollocaties

Invullen leesplan

[Selectie: responderende bibliotheken waarvan aantal schoollocaties met een leesplan bekend is, N: 102]

102

73%

basisbibliotheken

35

25%

basisbibliotheken

2.234

32%

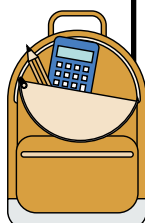
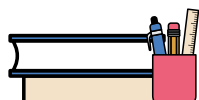
schoollocaties

433

6%

schoollocaties

Samenwerking met de Bibliotheek op school en vergelijkbare programma's*

122

87%

basisbibliotheken

3.261

47%

schoollocaties

106

76%

de Bibliotheek op school

46

33%

vergelijkbaar programma

2.523

37%

de Bibliotheek op school

738

11%

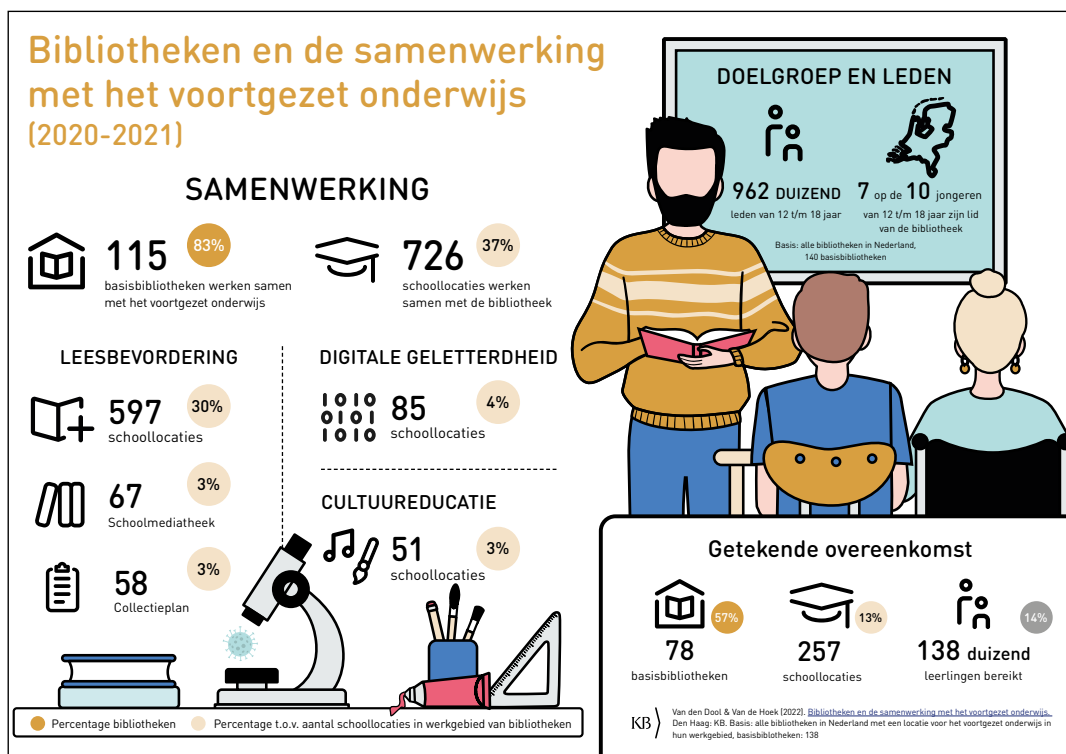
vergelijkbaar programma

*Schoollocaties waarmee verkennende gesprekken worden gevoerd zijn niet meegeteld. Er zijn bibliotheken die zowel samenwerken volgens de Bibliotheek op school als een vergelijkbaar programma.

KB) Burgt, A. van de & Hoek, S. van de [2022]. [Bibliotheken en de samenwerking met het primair onderwijs](#). Den Haag: KB. Basis: alle 140 basisbibliotheken in Nederland.

Voortgezet onderwijs

Van alle openbare bibliotheken in Nederland met een schoolvestiging voor het voortgezet onderwijs in het werkgebied werken 115 bibliotheken (83%) samen met het voortgezet onderwijs. Samen bedienen zij 726 schoollocaties, 37% van alle schoollocaties in het werkgebied van de bibliotheken. Van alle schoollocaties waarmee wordt samengewerkt, is met 257 een getekende samenwerkingsovereenkomst (51%), zoals de *Bibliotheek op school*.

Sterrenchecklist

Deze samenwerking kan worden gevat in de sterrenchecklist, waarbij een ster staat voor een minimale samenwerking en vier sterren voor een optimale samenwerking. Bij drie kwart van de schoollocaties waarmee wordt samengewerkt scoort de samenwerking tussen bibliotheek en schoollocatie een ster (77%): zij scoorden tussen de 1 en 25% van de totaal te behalen punten. Er zijn geen samenwerkingen die het maximaal aantal te behalen punten halen. De sterrenchecklist per schoollocatie is ook in de vorm van een infographic beschikbaar. Met deze infographic wordt inzichtelijk gemaakt op welke vlakken wel of geen samenwerking met de schoollocatie plaatsvindt – een mooie basis om het gesprek op school aan te

gaan. Deze infographics zijn per e-mail naar de contactpersonen verstuurd en zijn ook bij de POI op te vragen. Heb je een Bibliotheekmonitor-account? Dan kun je de infographics op lokaal en provinciaal niveau bekijken. Heb je geen account? Geef het door via bibliotheekmonitor@kb.nl

Collecties, activiteiten en advies

Van alle bibliotheken in Nederland met een schoollocatie voor voortgezet onderwijs in hun werkgebied werkt 83% samen op het gebied van leesbevordering. Het gaat onder meer om het leveren van collecties aan scholen (68%), het uitvoeren en ondersteunen van activiteiten of werkvormen (61%) en het geven van advies rondom taal- en leesbeleid (42%). Zo'n vier van de tien bibliotheken voeren leesbevorderingsprogramma's uit en/of geven advies over het gebruik van boeken bij schoolvakken (beide 41%). Bij al deze vormen van dienstverlening stemmen de bibliotheken het aanbod met name af op de leerlingen en de scholen, en minder op de ouders.

Bronnen/contact

De literatuurlijst bij dit artikel vind je op bibliotheekblad.nl/bronnen. Met inhoudelijke vragen over het onderzoek kun je je wenden tot Annemiek van de Burgt, adviseur onderzoek en kennisdeling bij de KB: annemiek.vandeburgt@kb.nl

Voor inhoudelijke vragen over de samenwerking tussen bibliotheken en het primair onderwijs kun je terecht bij het kernteam de Bibliotheek op school: info@debibliotheekopschool.nl; voor inhoudelijke vragen over de samenwerking tussen bibliotheken en het voortgezet onderwijs kun je terecht bij Caroline Heijer, kernteam de Bibliotheek op school: info-VO@debibliotheekopschool.nl of bij de vo-coördinatoren van de POI's via de verkorte link: tinyurl.com/3wvp6c2e